સોરઠ ઈન્ટરનેશનલ સ્કૂલ, જુનાગઢ

ધોરણ :- 10 **પેપર – 1** **વિષય - ગુજરાતી**

સૂચના :- 1. આ પ્રશ્નપત્રમાં ચાર વિભાગ છે.
2. દરેક વિભાગના ગુણ 20 છે.
3. જમણી બાજુના આંકડા પ્રશ્નના કુલગુણ દર્શાવે છે.

વિભાગ – A (ગદ્ય વિભાગ)

(અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો: (04)

કૃતિ	સાહિત્યપ્રકાર
1) 'ઘોડીની સ્વામીભક્તિ'	અ) નિબંધ
2) 'ગતિભંગ'	બ) નવલકથાખાંડ
3) 'વાઈરલ ઈન્ફેક્શન'	ક) લઘુકથા
4) 'ભૂખથીય ભૂંડી ભીખ'	ડ) નવલિકા
	ઈ) લોકકથા

(બ) નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલીજગ્યા પૂરો: (04)

1) સલોની ફોટા ઉપરની મૂળ વસ્તુ ______ ને કહે છે. (નરેન, વિરાટબાબુ, મનીષા, આનંદ)
2) ગિરમાળનો ધોધ ______ નદી પરથી પડતો હતો. (ગંગા, યમુના, નર્મદા, ગિરા)
3) લેખકના પિતાના મૃત્યુ પછી હિસાબનું કામ ______ સંભાળતા હતા. (લેખકના બા, દાસકાકા, ભિખુ, લેખક પોતે)
4) શ્રીમદ્ રાજચન્દ્રનું જન્મ સમયનું નામ ______ હતું. (લક્ષ્મીનંદન, ધનનંદન, જ્ઞાનનંદન, સરસ્વતીનંદન)

(ક) નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક – એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો: (02)

1) માતાયાન ક્યા ઘાટ પર આવેલું છે?
2) ડુંગરની પત્નીને હૈયે શું જડાઈ ગયું હતું?

(ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ – ચાર વાક્યોમાં ઉત્તર લખો: (કોઈપણ બે) (04)

1) મનીષાના શિકારી પિતા વિશે જણાવો.
2) સુંદરજી શેઠ વિશે પાંચ વાકયો લખો.
3) લેખકે છત્રી ખોવાઈ ના જાય તે માટે કઈ સલાહ અમલમાં મૂકી? શા માટે?

(ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આઠ - દસ વાક્યોમાં ઉત્તર લખો: (કોઈપણ બે) (06)

1) રાતો ચોપડો ફાડી નાંખવા પાછળનું લેખકનું મનોમંથન વર્ણવો.
2) 'ભૂખથીય ભૂંડી ભીખ' માં આવતું કાળુનું પાત્રાલેખન કરો.
3) કૃષ્ણ અને કિસનના જન્મમાં શો તફાવત છે?

વિભાગ – B (પદ્ય વિભાગ)

(અ) નીચેનાં જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડી ફરીથી લખો: (04)

કૃતિ	સાહિત્યપ્રકાર
1) 'શિકારીને'	અ) ગંગાસતી
2) 'માધવને દીઠો છે ક્યાંય?'	બ) પાનબાઈ
3) 'શીલવંત સાધુને'	ક) જયંત પાઠક
4) 'વતનથી વિદાય થતાં'	ડ) હરીન્દ્ર દવે
	ઈ) કલાપી

(બ) નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો: (04)

1) નરસિંહ મહેતાની જન્મભૂમિ ______ અને કર્મભૂમિ ______ છે. (તળાજા, રાજકોટ, જૂનાગઢ, ભાવનગર)
2) અશોક ચાવડાનું ઉપનામ ______ છે. ('બેફામ', 'બેહદ', 'બેનામ', 'બેદિલ')
3) દેશ દીપક બનવું ______ છે. (મુશ્કેલ, સરળ, દુર્લભ, અલભ્ય)
4) કવિ ______ વૃક્ષ નીચે બેઠા હતા. (મહુડીના, વાદળના, કરેણના, આંબાના)

(ક) નીચે આપેલ પ્રશ્નોનાં એક – એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો: (02)

1) શીલવંત સાધુના જીવનમાં શામાં એકત્ત્વ જોવા મળે છે?

2) સૂર, શરણાઈ અને ભીડ દ્વારા ક્યું દશ્ય સ્ફૂટ થાય છે?

(ડ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ત્રણ – ચાર વાક્યોમાં ઉત્તર લખો: (કોઈપણ બે) (04)

1) 'સકળ તીરથ તેનાં તનમાં રે' – પંક્તિ સમજાવો.

2) વાસળીના સૂર કોને કોને શું પ્રશ્ન પૂછે છે? શા માટે?

3) મુરલી ઠાકુરને આંગણું મોટું શા માટે લાગે છે?

(ઈ) નીચે આપેલા પ્રશ્નોના આઠ - દસ વાક્યોમાં ઉત્તર લખો: (કોઈપણ બે) (06)

1) 'હું એવો ગુજરાતી' કાવ્યમાં કવિ પોતે ગુજરાતી હોવાનું ગૌરવ ક્યાં ક્યાં કારણો-સર અનુભવે છે?

2) 'બોલીએ ના કાંઈ' કાવ્યનો મધ્યવર્તી વિચાર સ્પષ્ટ કરો.

3) ગ્રામજીવનમાં ખેતી-વાડીનું બપોર વેળાનું ચિત્રાત્મક વર્ણન કરો.

વિભાગ – C (વ્યાકરણ વિભાગ)

• માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો:

⇨ **નીચેના વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો:**

1) **આપેલ શબ્દોની સાચી જોડણી શોધીને લખો:** - પ્રફુલ્લીત (પ્રફૂલીત, પ્રફુલીત, પ્રફુલ્લિત) - અનુકુળતા (અનુકૂળતા, અનૂકૂળતા, અનૂકુલતા) (01)

2) **આપેલ શબ્દની સંધિ કરો:** - ઉદ્ + ચાર (ઉચ્ચાર, ઉત્ચાર, ઊચ્ચાર) (01)

3) **આપેલ શબ્દનો સમાસ ઓળખવો:** - શરદપૂનમ (કર્મધારય, તત્પુરુષ, મધ્યમપદલોપી) (01)

4) **યોગ્ય જોડકાં જોડો:** (01)

અ	બ
કર્તરિ વાક્યરચના	વિશ્વરાજથી હસાયું.
કર્મણિ વાક્યરચના	મહારાજે સુંદરજી શેઠની વાત ધ્યાનથી સાંભળી.
	ગાંધીજીથી તેમના અનુરાગી થવાયું.

5) **આપેલ વાક્યમાં રહેલો અલંકાર ઓળખવો:** "સમર્પણ એજ રોકાણ અને સ્નેહ એજ ડિવિડન્ડ." (રૂપક, વ્યતિરેક, અનન્વય) (01)

6) **આપેલ શબ્દમાં ક્યો પ્રત્યય લાગેલો છે:** - મુઠ્ઠી (પૂર્વપ્રત્યય, પૂર્વ અને પર પ્રત્યય, પરપ્રત્યય) (01)

7) **આપેલ શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો શોધીને લખો:** - પ્રપાત (વહેણ, નદી, ધોધ) - વૈરાગ્ય (આસક્તિ, આદ્યશક્તિ, અનાશક્તિ) (01)

8) **'બસ-સ્ટેન્ડ' સંજ્ઞાનો આપેલ વિકલ્પમાંથી સાચો વિકલ્પ શોધીને લખો:** (વ્યક્તિવાચક, જાતિવાચક, સમૂહવાચક) (01)

9) **આપેલ રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ આપો:** - પેટ ન દેવું (01)

10) **આપેલ કહેવતનો અર્થ આપો:** - દેખવું નહિ ને દાઝવુંય નહિ.' (01)

11) **શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ આપો:** - "અજમો, કોપરું, ખસખસ, સવા, અને સૂંઠના ભૂકામાં ખાંડ ભેળવી કરેલું મિશ્રણ" (01)

12) **આપેલ શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો:** - દઢ (01)

13) **આપેલ બન્ને શબ્દના જોડણીભેદે થતાં અર્થભેદ જણાવો:** - અફર, અફળ (01)

14) **આપેલા તળપદા શબ્દનું શિષ્ટરૂપ આપો:** - છાક (01)

15) **આપેલ વાક્યમાંથી વિશેષણ શોધીને તેનો પ્રકાર લખો:** - શીલવંત સાધુને વારે વારે નમીએ. (01)

16) **આપેલ વાક્યમાંથી ક્રિયાવિશેષણ શોધીને તેનો પ્રકાર લખો:** - પત્ર લેખકની શ્રદ્ધા ચોક્કસ વધુ પડતી હતી. (01)

17) **આપેલ શબ્દના ધ્વનિઘટકો છૂટા પાડો:** - ઔદ્યોગિક (01)

18) **આપેલ વાક્યની પ્રેરક રચના બનાવો:** - ભગવાન કૃષ્ણ ગોકુલ પહોચ્યા. (01)

19) **આપેલ પંક્તિનો છંદ ઓળખવો:** - સૌદર્ય વેડફી દેતા ના ના સુન્દરતા મળે, (01)
સૌન્દર્ય પામતાં પહેલાં સૌંદર્ય બનવું પડે.

20) **છંદનું ગણસૂત્ર જણાવો.** (01)

વિભાગ – D (લેખન સજ્જતા)

(અ) નીચેની પંક્તિનો આશરે 15 વાક્યમાં અર્થવિસ્તાર કરો. **(04)**

- શમે ના વેરથી વેર, ટળે ના પાપ પાપથી;
ઔષધ સર્વ દુ:ખોનું, મૈત્રીભાવ અનાતન.

અથવા

- નથી દુર્ભેદ બીજાં કો બંધનો સ્નેહના સમાં;
કાષ્ઠને શકતો કારી, અલિ લાચાર પદ્મમાં.

(બ) તમારી શાળામાં કોરોના-19 થી સુરક્ષિત રહેવા યોજાયેલ રસીકરણનો અહેવાલ આશરે 100 શબ્દોમાં લખો. **(04)**

(ક) નીચે આપેલ ગદ્યખંડનો ત્રીજા ભાગ જેટલો સંક્ષેપ કરી યોગ્ય શીર્ષક આપો. **(04)**

લોકો મારું કામ જુએ કે ન જુએ, તેની કદર કરે કે ન કરે, શાબાશી આપે કે ના આપે, તોયે હું સંપૂર્ણ નિષ્ઠાથી અને મારી શક્તિનાં ઉચ્ચત્તમ ધોરણ મુજબ એ મારું કામ કરતો રહીશ. પરીક્ષા હોય કે ન હોય તોયે હું સરખી રીતે વાંચીશ, કસોટીના ગુણ છેલ્લા પરિણામ માટે ગણાય કે ના ગણાય તોયે હું તે સરખી કાળજીથી વાંચીશ; કસોટીના ગુણ છેલ્લા પરિણામ માટે ગણાય કે ન ગણાય તોયે હું સરખી કાળજીથી લખીશ; ક્રિકેટ મેચ ટ્રોફી માટેની હોય કે ન ખાલી "મૈત્રીરમત" હોય તે હું સરખા ઉત્સાહથી રમીશ. સ્થૂળ વળતરની આશા નહીં પણ મારા લાયક કામ કર્યાનો આત્મસંતોષ એ મારું પ્રેરકબળ હશે. મનના આ વલણને કલાકારો "કલા ખાતર કલા" કહે છે. પણ છે તો જુદી જુદી પરિભાષામાં એક જ સિદ્ધાંતના ભાષાંતર. કામને અર્થે કરેલું ઉત્તમ કોટીનું કામ. પૂજામાં દેવમૂર્તિને ચોખા ચડાવાય છે. ચોખાના દાણા અક્ષત હોવા ઘટે. એ સારા ઘણા ભોગે એક તૂટેલો હોય તો 'ચાલશે' એમ માને તે સાચો પૂજારી નથી. - ફાધર વાલેળ

(ડ) ગમે તે એક વિષય પર મુદ્દા આધારિત આશરે 250 શબ્દોમાં નિબંધ લખો. **(08)**

➔ ભાવિ વિશ્વયુદ્ધની ભયાનકતા

મુદ્દા:- પ્રસ્તાવના – બે વિશ્વયુદ્ધોની ભયંકરતા – વિશ્વના વિચારકોની ચેતવણી – ત્રીજા વિશ્વયુદ્ધના ભણકારા – વિશ્વની આજની સ્થિતિ – અણુયુદ્ધની ઝાંખી માનવસંહારલીલા – ઉપસંહાર

અથવા

➔ મારો પ્રિય તહેવાર – નવરાત્રિ

મુદ્દા:- પ્રસ્તાવના – આપના તહેવારો – નવરાત્રિનું ધાર્મિક મહત્વ – નવરાત્રિની ઉજવણી – તહેવાર પ્રિય હોવાનું કારણ – ઉપસંહાર

અથવા

➔ વર્ષાઋતુ

મુદ્દા:- પ્રસ્તાવના – વર્ષાનું સ્વાગત – અષાઢ મહિનામાં મેઘરાજાની સવારી – શ્રાવણ મહિનામાં મેઘરાજાની ઝરમર – વાતાવરણ રમણીય અને કમનીય – ઉપસંહાર